

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjenišvo Ljubljana.

Vse spise, v ocenc poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izdaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2.—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 . 50 za nadaljnja avrženja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštne.

S seje širjega sosveta UJU — poverjenišvo Ljubljana.

Poročal na binkoštni torek dne 17. t. m. poverjenik tov. Luka Jelenc.

Pozdravljam Vas, zastopnike slovenskega dela Jugoslovanskega učiteljstva, ki ste se zbrali iz vseh delov Slovenije v Ljubljani na poziv ožjega sosveta, da pregledamo delo, ki smo ga vršili od zadnje seje, da pregledamo svoje stremenje in napore v doseg svojih smotrov, da premostimo sedanji naš položaj in določimo smernice svojemu delu v najbližji bodočnosti. Ne le slovenski del učiteljstva, vse članstvo UJU se živo zanima za današnji naš sestanek in z zanimanjem pričakuje naših ukrepov in sklepov. Zato izražam s tega mesta iskreno željo, da bi naša posvetovanja, naši ukrepi in sklepi imeli največji in najboljši uspeh nam v ponos in v prid ter v napredek narodnemu šolstvu v blaginjo naše mile domovine, svobodne naše kraljevine.

Dolžnost in naloga moja je, da Vam podam poročilo v glavnih potezih o delovanju poverjenišva Ljubljana od zadnje seje, ki se je vršila v Mariboru meseca avgusta lanskega leta. Tako pridruživim k prvi točki današnjega dnevnega reda drugo točko.

Okrajni šolski nadzorniki.

Ljut boj se je bil za okrajne šolske nadzornike na bivšem Kranjskem. Poslovna doba je bila tem nadzornikom že potekla koncem leta 1919. Vsi ti nadzorniki so bili pristni Slomškarji in kot taki zvesti slugi klerikalne stranke. Naše poverjenišvo je delalo na to, da se imenujejo novi šolski nadzorniki, in da se številni nadzorniki mest pomnoži za toliko, da dobi vsak politični okraj svojega nadzornika. To se nam je posrečilo. Toda preden je prišla zadeva v sklepanje na višjem šolskem svetu, si je znal poverjenik dr. Vrstovšek ustvariti v tej korporaciji zanesljivo klerikalno večino na ta način, da je pridobil zanesljivega klerikalnega člana poročevalca v uprav-

nihi zadevah. Na seji višjega šolskega sveta dne 19. avgusta 1920, na kateri je bilo to vprašanje na dnevnem redu, je šlo vse kakor po vrhvi. Vsi predlogi, ki jih je stavil poročevalec, višji šolski nadzornik Gangl, so bili izvzemi Ljubljano, odklonjeni. Četudi je med 11 kandidati predlagal 4 Slomškarje, izrazil klerikalce, sprejeti pa so bili Štrukljevi predlogi. Poverjeniku za uk in bogočastie dr. Vrstovšku se je jako mudilo, ker se mu je takrat že majal poverjeniški stolček. Nemudoma je pritrdil sklepu višjega šolskega sveta in imenoval predlagane nadzornike, poslal jim dekrete in morali so takoj zasedati svoja mesta. Mi smo takrat že trdili, da Vrstovškovo imenovanje ne bo obveljalo, da so ti nadzorniki muhe enodnevnice. Pravico imenovanja okrajnih šolskih nadzornikov ima le ministrstvo, pa naj se opira na sedaj veljavni šolski zakon ali pa na bive avstrijske predpise. Mi smo v obširni spomenici, ki smo jo poslali prosvetnemu ministrstvu, pojasnili položaj ter prosili, naj razreši Vrstovškove nadzornike od službe in imenuje z malimi izjemami one, ki so pri višjem šolskem svetu ostali v manjšini. To se je zgodilo. Sedaj pa se je začel hud boj med prosvetnim ministrstvom in poverjenišvom za uk in bogočastie v Ljubljani. Mi smo neprestano posredovali v Beogradu: pošiljali smo vloge, brzojavke, posredovali so naši poslanci, a Vrstovšek se ni udal. Ustavili so plačo Vrstovšku in njegovim nadzornikom, poslali so v Ljubljano posebnega delegata, ki naj bi razreši zadevo, a Vrstovšek se tudi sedaj ni udal. Šele po njegovem odstopu so odpoklicali njegove nadzornike z njihovih mest in nastopili so nadzorniki, ki jih je imenovalo ministrstvo. Dosegli smo lep uspeh, četudi ne popoln, ker so med nadzorniki še vedno trije Slomškarji-klerikalci.

Bivši predsednik višjega šolskega sveta.

S prejšnjim predsednikom višjega šolskega sveta naša organizacija že zdavnaj ni bila zadovoljna. Mož je bil dvorezen nož, samovoljen in neodkrit v svojem uradovanju. Ako ni šlo vse po njegovi volji, ali pa če se ga je zasačilo na pristranski poti, je kar besnel in metal neljube mu ljudi iz sobe. Naši organizaciji je semintja ngodil, ker se je bal, sicer se je pa rad prezirljivo, porogljivo in zaničljivo izražal o njej. Držal se je pa kot klop svojega stolčka, zato ga je bilo težko dvigniti. V soglasju in s sodelovanjem društva slovenskih profesorjev smo mu izpodkopali tla in mož je moral iti.

Nova sestava višjega šolskega sveta.

V zvezi s predsedniškim vprašanjem se je moralo rešiti tudi vprašanje višjega šolskega sveta. Tu so imeli klerikalci po Vrstovškovi zaslugi, kakor sem že omenil, zanesljivo večino. Ko je nastopil v Beogradu vlado Pašić in se je spremenila deželna vlada v Ljubljani, so zavlada v višjem šolskem svetu nevezdrne razmere. Zadnje seje je imel dne 29. novembra 1921. Odslej je bil v agniji. Pri novem vodji poverjenišva za uk in bogočastie smo posredovali za novo sestavo višjega šolskega sveta. V soglasju z našo organizacijo in Društvom slovenskih profesorjev je izdelal novi poverjenik nov načrt za sestavo in poslovanje višjega šolskega sveta. Novi načrt naredbe je odobril ministrski svet in podpisal regent. Obenem je bil imenovan nov predsednik, ki mirno, previdno in pravično vodi šolstvo v Sloveniji. Želim, da bi gospod predsednik dolgo ostal na svojem mestu v prosep in napredek našega šolstva.

Volitev v višji šolski svet.

Dotakniti se moram pri tej priliki tudi volitve naših zastopnikov v višjem šolskem svetu. Kresala so se mnenja, trdo smo trčili skupaj semintja, a ko je prišlo do resnosti, smo nastopili solidar-

no, pokazala se je naša stara preizkušena železna disciplina, na katero smo lahko ponosni, kakor noben drug stan. Dokler vlada med nami taka vzajemnost, smo močni, in ni se nam treba bati nikogar. Zato kličem: Slava zavednemu slovenskemu učiteljstvu! V višjem šolskem svetu imamo sedaj na vse strani zanesljivo večino! Tu sede možje, ki so nemajni značaji, vneti za napredek šolstva.

Aktualno pa je sedaj tudi nadzorniško vprašanje na bivšem Štajerskem, v Prekmurju in v Mežiški dolini. Ker se bo o tem še danes vršila razprava, ne govorim dalje o tej zadevi.

Dnevne zakonskih dvojic.

To je vprašanje, ki razburja učitelje, ki so poročene z učitelji ali uradniki, in njih može. Te zakonske dvojice so storile razne korake, da bi se odpravila krivica: nekatere so izstopile iz organizacije, češ, da se ta ni dovolj zavzela za njih koristi, sklicevale so sestanke in sklepane ogorčene resolucije itd. Taktika prvih je najslabša. Namesto da bi se organizacije še bolj oklenile, ker morajo vedeti, da se le potom organizacije da kaj doseči, so jo zapustile. Do ten organizacija nima nobenih dolžnosti več. Krivično je predhacivanje, da poverjenišvo ni ničesar storilo v tej zadevi. Mariborske resolucije so se poslale na naslove. V smislu mariborskega sklepa bi morala iste resolucije odobriti in podpisati vsa okrajna učiteljska društva, a do danes je poslalo te resolucije samo 7 društev. Poverjenišvo čaka, kdaj jih pošljejo še druga društva, da jih pošljemo na naslove. Ko sva se s tovarišem Gmussom mudila od 22. do 26. aprila v Beogradu, sva osebno posredovala v tej zadevi pri ministrstvu, a dobila sva odgovor, iz katerega sva razvidila in se prepričala, da je vsak korak, ki se stori v tem pogledu, brezuspešen, vsak trud zaman. Minister stoji na stališču, da dnevnice niso plače za službo in delo, temveč

LISTEK

Petje naj postane narodna umetnost.

Pastorka med današnjimi ljudskošolskimi predmeti je petje. To ne samo z ozirom na stališče, katero zavzema v vrsti učnih predmetov, ampak osobito za stran učne obravnave. Mehanizem prevladuje danes še istotako, kakor pred stoletji. Vzrok tej prikazni je iskati v tem, da nismo zadostno orijentirani glede učne metode ter se tudi premalo oziramo po drugih državah, kjer je v tem oziru marsikaj bistveno drugače. Nimam v mislih razna reformatorična stremjenja v Nemčiji, ampak predvsem praktiške pridobitve na polju šolskega pevskega pouka na Francoskem in Angleškem. Smotreno in vztrajno delovanje je tam že obradilo lepe uspehe in treba se nam bo le ravnati po načelu: »Ni vse slabo, kar je staro in ni vse dobro, kar je novo.« Vzemimo od tam to, kar je za nas uporabljivega in ne spuščajmo se v metodiško pikolovstvo. Le na ta način bomo, mogli doseči trajne in vsestranske uspehe.

Ljudska šola s svojim pevskim poukom bodi podlaga vsakj glasbeni kulturi narodov. Rešitev tega vprašanja je

za narodno kulturo mnogo važnejša, kakor pa ustanavljanje že tolikrat glasbenih šol in konservatorijev, ki ne pridejo v prid velikim masam narodovim, ampak le umetnosti kot taki in lokalnim razmeram. Kot prvi pogoj uspešnemu razvoju našega predmeta je treba, da se mu zagotovi ugledno mesto in to s tem, da se ga ne smatra kot ročnost ali tehnični predmet, ampak kot del umetniškega pouka in da se obravnava po enotni metodi.

Enotnost pevsko metode je na Francoskem, Angleškem in v Švici že v praksi uveljavljena. Vsa Švicar zna popevati po notah, vsak Francoz po številkah in vsak Anglež po solmizacijskih zlogih. Temu se je priučil v ljudski šoli. V Nemčiji nimajo enotne metode: svojo moč cepijo Nemci pri reševanju metodiško-reformnih vprašanj in baš radi tega se ne morejo ponašati s splošnimi praktiški mi uspehi. To je posnemati tudi iz poročila, katerega je podal angleškemu parlamentu leta 1881. odposlanec angleške vlade, John Hullah, ki je imel nalogo, proučevati stališče šolskega pevskega pouka po evropskem kontinentu. Glede Nemčije je dotično poročilo zelo samotilno ter je dalo povod, da se je tudi tukaj začelo razmišljati o preosnovi našega predmeta. Marsikaj se je sicer preobrnilo na bolje, do velikopoteznosti in enotnosti, kakršno najdemo v tem oziru v poprej

imenovanih državah, se Nemci še doslej niso povzpeli in to iz poprej navedenega vzroka. Iz tega sledi, da se moramo prijeti glasbene realne politike, ter začeti velikopotezno, pa enotno zasnovano akcijo v izboljšanje pevskega pouka. To, kar se nam morda danes še dozdeva kot neizvedljivo, bo v nekaj desetletjih že lahko splošna narodova last. Imam v mislih pevanje po notah. Še pred par stoletji je bil tisti nekaj učenjak, ki je znal čitati in pisati in visokošolcem je delala preglavice rešitev osnovnih računskih operacij. In vse to zna danes učenec osnovne šole. Istotako povzdignemo tudi lahko praktiške uspehe pevskega pouka, kakor nam to dokazujejo poprej imenovane države. Ubrimo samo pot, katero so hodili ondodni delavci na tem polju in uspeh nam mora biti zasigurnen. Ker je pa bila Francoska ista država, v kateri se je začelo najprej s smotrenim delovanjem zastran razširjanja pevске kulture, bo treba predvsem seznaniti se z razmerami, ki so tamkaj pripomogle do velikih uspehov. In to je bila v prvi vrsti številčna metoda.

A. Zgodovina številčne metode. Ker je pevanje po notah prizadevalo učencem vsled pomanjkljive metode mnogo težko, nadomestili so ga že v 16. stoletju nekateri francoski menihi s številkami. V 17. stoletju se je bavil s tem vprašanjem J.

J. Rousseau, ki je sestavil nekaj sistem številčne notacije. Položil je s tem temelj številčni metodi. V 19. stoletju je izboljšal sistem francoski matematik Galin (1785. do 1821.). Za praktiško uporabo pa je priredil Galinov sistem zdravnik dr. E. Chevé (1804.—1864.) v Parizu.

V prvi polovici 19. stoletja je bilo na Francoskem opazovati stremjenje po izboljšanju pevskega pouka. Bila je to doba ki je sledila Pestalozzijevemu delovanju. Osobito proti koncu tega časa je bilo delovanje na tem polju živahno v Parizu. Tekmovali sta dve metodi: Galinova in Wilhelmova. Z neumornim in vztrajnim delovanjem je zmagal Chevé z Galinovo številčnim sistemom. Da dobimo sliko njegovega smotrenega in velikopoteznega delovanja, naj omenim sledeče podatke:

V zvezi s svojo soprogo in s svojim svakom A. Parisom je poučeval ta mož nad 20 let petje v raznih tečajih. Priredil je med tem časom nad 100 tečajev. Samo v 26 brezplačnih tečajih je poučeval 12.500 oseb. Vlada je poslala posebno komisijo, sestojajočo iz prvih profesorjev konservatorija, da proučuje metodo in ugotovi učne uspehe. Vojaška uprava je uvedla Chevejevo metodo pri vojaških pevskih zborih in od vsakega pariškega polka je moralo obiskovati določeno število vojakov njegov pouk. Ko je bila leta

doklada, ki naj zboljša socialno bedo, socialni položaj. Minister pravi, da mora učitelj, ki ni poročen z učiteljico, skrbeti za svojo ženo, za katero dobiva še manjše dnevnice. Položaj otežkočuje tudi to, da pridejo v poštev tudi uradniki, ki imajo učiteljice za žene. Srbski in hrvatski del učiteljstva je praverjen, da tu ne pridejo do uspeha, zato se o tem že nič več ne govori in ne razpravlja.

Plače meščanskega učiteljstva.

Enako težka stvar je regulacija plač meščanskega učiteljstva. V Srbiji nimajo meščanske šole, zato jih ne omenja zakon z dne 23. julija 1919 in ne odmerja plač meščanskemu učiteljstvu. Tudi v tem vprašanju se venomer predbaciva poverjeništvu, da ne stori svoje dolžnosti. Jaz pa pravim, da v nobeni zadevi nisem tolikokrat posredoval pri vseh merodajnih faktorjih, kakor ravno v zadevi plač meščanskega učiteljstva. Vsa prizadevanja v tem pogledu sem opisal v »Učiteljskem Tovarišu«. Žal, da je bil ves trud zaman. Pa če je stvar enkrat zavojena, je zavojena in se le težko spravi zopet na pravi tir. Tudi v tej zadevi sva posredovala s tovarišem Gnusom pri ministru v prosveto, ko sva se mudila v Beogradu. Dne 25. aprila ob 3. popoldne naju je sprejel g. minister Pribičević. Na mojo intervencijo v zadevi plač meščanskega učiteljstva je odgovoril: Na noben zakon, na nobeno naredbo ne morem nasloniti resolucije tega vprašanja, ne na regulacijo plač srednješolskega učiteljstva ne na ono državnih nameščencev. Napraviti bi se morala posebna naredba, kar je pa sedaj nemogoče, ker bi vzbudilo opravičeno nevoljo med srednješolskim učiteljstvom, da se učiteljstvu osnovnih šol zopet zboljšujejo plače, prejemki učiteljstva srednjih šol in javnih nameščencev pa še vedno niso urejeni. V novem šolskem zakonu, ki pride po sprejetju ustave v parlamentu v razpravo, se bo ugodilo zahtevam meščanskega učiteljstva. Dotlej potrpljenje! Tako g. minister. Kaj naj sedaj še ukrenemo, da pride meščansko učiteljstvo do pravičnih svojih zahtev? Vem, da bo vstala danes gospa Godčeva iz Limbuša in z njo lastno zgovornostjo poudarjala, da se zakonskim dvojicam godi krivica. Z isto in še večjo pravico smejo trdit, da meščanski učitelji, ker ne dobe plače za svoje delo. Oba dela sta v pravu, a kar se doseči ne da, ne moremo izsiliti.

Zboževanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

Od 23. do 27. aprila letos se je vršila seja glavnega odbora UJU v Beogradu. Na lanskem beograjskem kongresu sta bila izvoljena v ta odbor izmed slovenskega dela učiteljstva Gangl in jaz. Ker Gangl zaradi preobilo drugih poslov ni mogel sprejeti izvolitve, je stopil na njegovo mesto tovariš Gnus. Glavni odbor je odobril spremembo.

Poleg običajnih točk so bile na dnevnem redu tri važne zadeve:

1. odstop predsednika Čede Todorovića in voliev novega predsednika;
2. sprememba pravil;
3. posvetovanje o načrtu novega šolskega zakona za vso državo.

1853. v Parizu tekma pevskih društev, je zmagal Chevejev zbor, ker se je najhitreje priučil kompoziciji, katero je moralo vsako društvo prednašati. Predsednik ocenjevalne komisije je bil sam Viktor Berlioz, najznamenitejši francoski skladatelj te dobe. Cheve je vsled svojih učnih uspehov užival tolik ugled, da so ga smatrali nekakim pedagoškim čarobnikom. Z nasprotniki številčne metode je z uspehom polemiziral ter svoje nazore vselej pokrepil z učnimi uspehi. Zmagala je torej praksa in številčna metoda se je čudovito hitro razširila po vsej francoski in drugih sosednih državah. Osobito je pripomoglo k razširjenju zraven učiteljstva še vojaštvo in duhovništvo, z upejljavo številčne notacije v cerkvenih skladbah. Mesto Pariz je n. pr. leta 1872. postavilo v svoj proračun postavko 120 tisoč frankov za pospeševanje ljudskega pevskega pouka.

Glas o uspehih v Franciji se je raznesel po drugih kulturnih državah. Prvak naših slovenskih glasbenih pedagogov Anton Foerster je izdal leta 1883. in 1886. »Pesmarico po številkah«. Istotako obdeluje v novejših izdajah svoje »Pevske šole« Galinov številčni sistem. Gotovo bi bili danes Slovenci s stanjem ljudskošolskega pevskega pouka dospeli na višje stališče, ko bi svoječasno številčna metoda tudi pri nas prodrila. Vzrok temu

Člani glavnega odbora so hoteli najprej vedeti vzroke, zakaj je odstopil predsednik. Člani ožjega odbora so izjavili, da je dalo povod krizi samovoljno nastopanje predsednika Todorovića, ki ni skliceval se in svojevoljno reševal važne zadeve. Odstopil je tudi glavni blagajnik. Ožji odbor je kooptiral Stevo Djordjevića in Jovo Jovića. Prvi je prevzel blagajniške posle, drugi je bil izvoljen za predsednika. Glavni odbor je odobril te ukrepe.

Važna zadeva na seji glavnega odbora je bila nameravana sprememba pravil. Poročal je Jovo Jovanović. Referent je sestavil čisto nova pravila na popolnoma drugačni podlagi. Naše UJU bi se po tem načrtu spremenilo v navadno društvo in bi se tako tudi imenovalo. K temu društvu bi lahko pristopali posamezni učitelji. Podlaga temu društvu bi ne bila več okrajna učiteljska društva. Pokrajine bi po načrtu teh pravil ne imele nikake organizacije in vsakdo bi neposredno obdeležal z osrednjim društvom.

O načrtu teh pravil se je vnela dolgotrajna debata. Jaz sem izjavil, da so za nas ta pravila nesprejemljiva in indiskutabel v tej koncepciji. Po dolgotrajni in semintja ostri debati se je sprejel ta-le predlog:

Načrt predloženih pravil se razmnoži in pošlje v pretres vsem okrajnim učiteljskim društvom, da izreko o njem svoje mnenje. Glavnemu odboru se naroča, da sestavi k sedanjim pravilom poslovnih red.

Tretja važna točka dnevnega reda je bil razgovor o načrtu šolskega zakona za vso državo. Referentu v prosvetnem ministru, našemu tovarišu Stanojeviću, je naročil minister Pribičević, da naj sestavi načrt šolskega zakona. O tem svojem načrtu je poročal Stanojević na seji glavnega odbora. Načrt je jako obsežen in dolgozvezen in vsebuje določbe, ki bi potisnile naše šolstvo za 50 let nazaj, ako bi postale zakon. Tudi je v njem mnogo stvari, ki spadajo v izvršilne predpise, ne pa v zakon. Poročevalec je načrt samo prebral: v kako razpravo se nismo spuščali, sicer bi bila seja trajala še več dni. Poleg tega je poslalo prosvetno ministru 24 načelnih pitanih tičočih se šolskega zakona, da bi se izjavil o njih glavni odbor. O enem samem teh vprašanj smo debatirali poldrugo uro, ne da bi bili prišli do kakega zaključka. Ker smo videli, da ne moremo preobladati vse snovi, smo sklenili, da naprosimo ministra Pribičevića, da skliče anketo, ki naj se ji poveri sestava načrta. Člane ankete določi glavni odbor iz vseh pokrajin naše kraljevine. V torek, dne 26. aprila ob 4. popoldne je sprejel g. minister vseh 25 članov glavnega odbora v avdienci. Izročile so se mu razne na seji sprejete resolucije. Gospod minister je rade volje odobril naš sklep glede sestave in sklicanja ankete za načrt zakona. Pri tem je poudarjal, da bode prvi zakon, ki pride po sprejetju v parlamentu v razpravo, šolski zakon. Zato se morajo nasvetovani člani ankete takoj sestati in ostati toliko časa skupaj, da bo načrt gotov. Po avdienci smo se sešli še enkrat na sejo, imenovali člane ankete — za Slovenijo g. Gangl — in rešili še nekatere nujne zadeve. Ob 1/6. zvečer je zaključil predsednik zanimivo sejo.

neuspehu je iskati v brezbriznosti tedanje učne uprave napram splošni reformi šolskega petja, kar je imelo svoje vzroke spet v političnih odnosih. Vlada se je bala razširjanja nacionalne misli.

Skoraj istodobno kakor Cheve v Parizu, je deloval na Angleškem v smislu splošne glasbene kulture duhovnik John Curwen. V prvi vrsti je hotel na podlagi intenzivnega pevskega pouka povzdigniti moralni nivo nižjih slojev prebivalstva, osobito pa predmestnega. V to je uporabil v principu Galin-Chevejevo metodo, vendar ne na podlagi številke, ampak solmizacijskih zlogov (do, re, mi, fa...). Metoda se nazivlja radi tega »Tonikado-metoda«. Leta 1845. je ustanovil posebno propagandno društvo (Solfa-Association), ki je šlo čez dve desetletji že 186.000 članov. Leta 1857. je priredil v Londonu prvi koncert, pri katerem je nastopilo 5000 učencev pred 25.000 poslušalci. Omeniti je, da so take monster-prireditve na Angleškem običajne. Curwenovo življensko delovanje je imelo istotako, kakor Chevejevo, najlepše uspehe. Solmizacijska metoda se je splošno uvedla v šole in angleške pevske skladbe imajo danes zraven običajne notacije še v uporabi solmizacijsko notacijo, in to za tiste pevce, ki ne pojo po notah.

(Konec prih.)

Stališče napram Slomškovi zvezi.

O Slomškovi zvezi govorim danes zadnji pot. Naše stališče napram njej je danes jasnejše, nego kedaj poprej. Jasno dejstvo je, da so vsi člani Slomškove zveze zvesti pristaši klerikalne stranke in zveza sama privesek te stranke. Klerikalna stranka pa je protidržavna, deluje zoper državno edinstvo in hajska nase ljudstvo zoper srbski del našega naroda, ki je največ storil za naše osvobodjenje. In ker so učitelji Slomškariji zvesti pristaši klerikalne stranke, so protidržavni element, ki se mu ne more izročiti naše mladine, da bi jo vzgajali v protidržavnem duhu. Zato morajo Slomškariji ali iz šole, ali iz klerikalne stranke! To je moje stališče napram Slomškariji in po tem stališču se bom ravnal pri svojem delovanju.

Izstop poverjeništvu UJU iz Osrednje zveze javnih nameščencev.

Znano Vam je, dragi tovariši in cenjena tovarišica, da je bilo naše poverjeništvu član Osrednje zveze javnih nameščencev in vpokojencev. Ta organizacija ima svoje glasilo »Naš Glas«. Odkar so se zboljšale učiteljske plače, je prinašal ta list zbadljive članke, iz katerih je govorila zavist in nevoščljivost. Napadi so bili vedno ostrejši, grdil in smešil se je naš stan. Napadi niso prenehali, dasi smo prejšnjega predsednika in urednika lista večkrat svarili. Ker so se napadi nadaljevali in je naš svarilen glas našel gluha ušesa, je naš ožji svet sklenil na zadnji seji, da izstopi iz »Osrednje zveze«. Medtem pa so se izvršile spremembe v predsedstvu te organizacije. Novi odbor obžaluje napade na učiteljstvo v »Našem Glasu« in prosi, da reasumiramo sklep o izstopu. Dotični dopis Vam preberem ob koncu seje, da sklepate o njem.

Na delo!

Tovariši, tovarišica! Za nas in naše šolstvo prihajajo silno važni, zgodovinski važni časi. V najkrajšem času se bo sklepal nov šolski zakon za vso državo, ki bo odločil usodo učiteljskega stanu in našega šolstva ne za eno, dve leti, morebiti za več desetletij. Vse učiteljstvo stoji pozorno na straži, da nam sovražniki šolstva ne zanesejo nazadnjaških načel v razvoj šolstva in da se ne kratijo pravice našega stanu.

Pa še drug apel imam na Vas. Od vzgoje naše mladine je odvisna srečna bodočnost naše mile domovine. Vzgojimo našo mladino v državnem duhu, vcepiljmo ji v nežna srca vdanost do naše narodne kraljevske rodovine in ljubezen do svobodne naše kraljevine. Pogumno, z moško energijo stopajmo zunaj šole nasproti hujšakem proti naši edinstveni državi. Kjeroli se pojavijo taki elementi, izročimo jih roki pravice, da v korenini zatremo ta pogubonosni izrodek v naši državi.

S tem pozivom na vse zavedno slovensko učiteljstvo končam svoje poročilo.

FRAN SKULJ:

Nekaj misli o rokotvornem pouku v osnovnih šolah.

Vsled sklepa višjega šolskega sveta se uvede rokotvorni pouk kot obližen predmet za dečke na osnovnih šolah. Prav tako — lep napredek je to v reformi osnovnega šolstva — korak naprej — s tem se je približala organizacija in osnova našega šolstva programu svetovnega šolstva onih držav, ki stoje na višku pedagoško didaktičnih zahtev. — Po vsprejetju in upeljavi rokotvornega pouka na osnovnih šolah nastanejo vprašanja: kako, kedaj in v kakšnem obsegu se uvede pouk? — Predno se uvede ta pouk, bo treba temeljito premisliti, da se ne zaide na napačno pota, iz katerih je pozneje težko kreniti, ne da bi ideja trpela občutne škode.

Rokotvorni pouk je brez primere velikega vzgojnega, kakor tudi praktičnega pomena. Vsi pomembni pedagogi pripisujejo temu pouku izvanredno važnost zlasti v negovanju ljubezni do dela ter vstrajnosti. Iz ravnokar navedenega razloga nahajamo uveden rokotvorni pouk po vseh šolah, ki so zasnovane na modernih pedagoških in didaktičnih principih. Vzor nam je lahko šolstvo Švedske, Danske, Amerike in Francije. Kdo bi danes negiral važnost pouka v telovadbi! Ona krepi telo in duha, pospešuje razvoj telesa, daje prožnost udom, učvrstjuje zdravje, vzbuja estetičen čut za tepe kretnje, povzroča gibčnost ter vpliva posredno in neposredno na bistrost in svežost duha. Nič manjšega, če ne še večje-

ga pomena je rokotvorni pouk bodisi z ozirom na telo, kakor tudi na duha. Rokotvorni pouk ima bazo v fizičnem delu, tedaj telovadba in raba živčevja in mišičja; voditelj gibanja mišice pa je duša, ki mora biti neprestano prisotna in čuječa v vseh smerah.

Sadovi rokotvornega pouka so mnogo govornosti. Poglejmo si jih nekoliko iz fizičnega in duševnega stališča. **Rokotvornost goji ročnost.** Kdo ni še opazoval otroke pri delu in igri. Eden hiter, spreten v vsakem gibu, vse mu pride prav, vsako stvar zna vzeti v roke; a drugi neroden, okoren in kar prime uniči, ali pa sam sebe poškoduje. Koliko je šolskih otrok, mladenčev in deklic, ki nimajo prav nobene ročnosti; dogaša se celo, da ne znajo svinčnika obrezati, ne da bi se urezali. Drugi iste starosti, s pridobljeno ročnostjo vrše bliskoma delo. Kolikokrat se čuje med že odraslimi: »Se noža ne zna prijeti, niti želja zabiti, pa bo kaj popravil.« — **Z ročnostjo pride veselje do dela, spopolnjevanje, uporabnost, umerjenost, ukus smisel za lepoto.** — Opazuj otroka kako zamišljen, utopljen v delo izreže iz papirja konjička — dostikrat iz repe, korenja ali ljubia! — Pri košari korenja sem sedel in iz njega izrezoval velike in male konjičke in dostikrat jih barval z lastno krvjo. Kaj za to, če sem nosil punčke na rokah, konjičke sem pa le imel. Poznal sem družino, ki je štela osem dečkov. Vsi so se izurili v rokodelstvu sami; dasi se nobeden ne živi od rokodelstva, vendar jim to znanje zelo koristi. V šolo so hodili trije najstarejši. Nekega dne sklenejo: »Za Veliko noč moramo imeti novo žago, mlin in stope v potoku ob vrtu« in beseda je meso postala. Celu zimo so delali, sekali, tesali, oblali vrtali, kovali, zbijali in na »Veliko soboto« je bilo delo dovršeno. Prava žaga, pravi mlin in stope — vse, kakor so videli doma — je bilo ob potoku uresničeno en miniatur — vse je gibalo in ljudje so stali in gledali, hvallili in občudovali. — Zakaj to pripovedujem? Iz enostavnega vzroka: **dokaz je to, da je v vsakem otroku več ali manj nagnjenja že od narave do dela.** Pomagajmo prirodnemu nagnjenju do razmaha in vzbudili smo v duši gojenca požrtvovalno ljubezen do dela. **Duša razmahu nagnjenja do dela je ročnost.** Iz ročnosti sledi zaupanje v samega sebe, ki se zrcali v podjetnosti. Podjetnost vzbuja vstrajnost. V tem stadiju vstopi na pozorišče iznajdljivost. Stranski, pa ne manj važni odsevi ročnosti, ki tečejo paralelno z omenjenimi pojavi so: umerjenost, ukus, smisel za lepoto in misel na materialni dobiček. **»praktična uporaba«.** Na poslednje »praktična uporaba ročnosti za življenje« polagam v sedanjih razmerah največji pomen, ki ga more dati uvedba rokotvornega pouka po naših šolah. — Bodimo enkrat odkriti in pogledimo naše šolstvo s kritičnim očesom našega ljudstva. Masa ljudstva je prepojena z materializmom. Vsa dosedanja kulturna sredstva niso mogla vplivati na dušo mase tako globoko, da bi jo dvignile nad materialistično vsakdanjostjo ter ji odprla obzorje idealnega sveta. Naš človek ogleduje, motri in sodi vsako napravo zgolj iz materialističnega videka. Kar mu v življenju nese, to se mu priljubi, vse kar nima za njega materialne vrednosti, odvrča, dostikrat sovraži, ali pa brezbrizno trpi. Vrednost in pomen šolstva je začela narodova masa upoštevati še le zadnje čase, ko je neusmiljena bojna furija z neprosno silo zahtevala znanja, ki ga nudi ljudska šola. Toda tiste gorke ljubezni narodove duše še dolgo ne bo deležno prosvetno delo šole, ker ne more ljudstvo radi materializma pojmovati, da je delo šole mučno, težko, da je od uspehov tega dela zavisna blaginja in sreča vsakega naroda. Obupati ne smemo, ker napredek v tej smeri je očiten. Pogled trideset let nazaj nam je jasen dokaz, da se je narodova duša otresla one odijoznosti napram šoli, ki se je gojila v narodovi duši vse povsod. Vesel pojav je zlasti ta, da stavi socializem, katerega se oklepajo socialno najnižje stoječe plasti ljudstva, za bazo svojemu pokretu in delovanju, dobro razvito šolstvo. — Pa zašel sem predaleč, hotel sem le povdarjati, da je treba še mnogo kaj ukreniti, da postane šola narodova domena, da bo vsepovsod priljubljena in da jo bo ljudstvo vzljubilo, kakor punčico v svojem očesu. K temu bo pripomogel no mojem naziranju prav mnogo rokotvorni pouk, ker bo nudil masi ljudstva neposredno tudi materialne dobrine. In s tega videka bo treba napraviti načrt, po katerem se bo pouk vršil.

Kako naj bi se gojil rokotvorni pouk? Svoj početek ima v risanju. Spoznavanje